

«Էդիթ Պրինտ» հրատարակչություն

Ավարտական հետազոտական աշխատանք

*Թեմա՝ Մանկավարժական աշխատողի ուսումնադաստիարակչական
աշխատանքների պլանավորումը՝ նախադպրոցական կրթության
պետական կրթական չափորոշիչի համապատասխան*

*Հաստատություն՝ Արտաշատ համայնքի Արտաշատ քաղաքի թիվ 4
մսուր-մանկապարտեզ*

Դաստիարակ՝ Գոհար Նալբանդյան

Ղեկավար՝ Ժաննա Ավետիսյան

2023թ.

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

Ներածություն.....3

ԳԼՈՒԽ 1. «Մանկավարժական աշխատողի ուսումնադաստիարակչական աշխատանքի պլանավորումը՝ նախադպրոցական կրթության պետական կրթական չափորոշի պահանջներին համապատասխան»

1.1 Ուսումնական և դաստիարակչական խնդիրների իրականացումը մանկապարտեզում՝ համապատասխան կրթության պետական կրթական չափորոշի պահանջներին.....5

1.2 Նախադպրոցական կրթության պետական կրթական չափորոշային ոլորտներն ու կարողունակությունները.....10

1.3 Ուսումնական գործընթացի պլանավորման անհրաժեշտությունը նախադպրոցական ուսումնական հաստատությունում.....13

ԳԼՈՒԽ 2. ԳՈՐԾՆԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔ

2.1 Դաստիարակի մանկավարժական աշխատանքի մեկշաբաթյա պլանավորում.....15

Եզրակացություններ.....17

Օգտագործված գրականության ցանկ.....18

ՆԵՐԱԾՈՒԹՅՈՒՆ

Հետազոտության թեմայի արդիականությունը: Սույն հետազոտության արդիականության համար հիմք է հանդիսացել նախադպրոցական մանկավարժական աշխատողի կողմից ուսումնադաստիարակչական գործընթացի արդյունավետ և նախադպրոցական կրթության պետական կրթական չափորոշի պահանջներին համապատասխան ուսումնական պարապմունքների պլանավորման ու անցկացման կարևորության շեշտադրումը, քանի որ նախադպրոցական կրթության պետական չափորոշիչն այն հիմնական ուղեցույցն է, որի պահանջների համապատասխան պետք է պլանավորվի ուսումնական պարապմունքը նախադպրոցական ուսումնական հաստատությունում: Չափորոշչում հստակ ամրագրված են նախադպրոցականի կրթության ու զարգացման համար անհրաժեշտ բոլոր պահանջները, ինչպես նաև պարտադիր կարողունակությունները, որոնց պետք է տիրապետի երեխան, ուստի յուրաքանչյուն մանկավարժական աշխատող, ուսումնական պարապմունքը պլանավորելիս, պետք է անպայման պահպանի նախադպրոցական կրթության պետական կրթական չափորոշչային պահանջները, որպեսզի կարողանա ունենալ համապատասխան վերջնարդյունքներ: Հենց այս հիմնախնդրով էլ պայմանավորված է սույն հետազոտության թեմայի արդիականությունը:

Նախադպրոցական կրթությունը Հայաստանի Հանրապետությունում շարունակական կրթության համակարգի սկզբնական բաղկացուցիչ մասն է: Այն ամբողջական գործընթաց է, որն ուղղված է նախադպրոցական տարիքի երեխայի համակողմանի զարգացման ապահովմանը՝ նրա նախասիրություններին, ունակություններին, կարողություններին, անհատական, հոգեկան և ֆիզիկական առանձնահատկություններին համապատասխան: Նախադպրոցական ուսումնական հաստատությունը պատասխանատվություն է կրում երեխայի բնականոն զարգացման համար, ինչն էլ հիմք է հանդիսանում, որ դեպի դպրոց երեխայի անցումը լինի սահուն և հեշտ: Կարևոր հանգամանք է նաև, որ նախադպրոցական մանկավարժական աշխատողը իրագեկ լինի կրթության պետական կառավարման լիազորված մարմնի կողմից սահմանած իր պաշտոնային պարտականություններին և «Նախադպրոցական

կրթության մասին» ՀՀ օրենքով սահմանված իրավունքներին ու պարտականություններին: Այս ամենը հենց այն հիմքերն են, որ նախադպրոցական տարիքի երեխան մանկապարտեզում կլինի ապահով, կստանա տարիքային առանձնահատկություններով պայմանավորված գիտելիքներ, հմտություններ, կարողունակություններ և դաստիարակություն: Բացի դա, մանկավարժների անմիջական պարտականությունն է նաև հաշվի առնել, որ յուրաքանչյուր երեխա յուրովի է ընկալում սովորական միջավայրը. ոմանք կարողանում են շատ արագ ընտելանալ նոր պահանջներին ու պայմաններին, նոր մարդկանց ու սովորույթներին, սակայն կան երեխաներ, որոնց համար իրենց սովորական առօրյայի անգամ աննշան փոփոխությունը սթրեսային է և լարվածություն է առաջացնում նրանց վարքագծում, ընկալումներում: Այսպիսով, իր աշխատանքային գործունեության ընթացքում նախադպրոցական մանկավարժը պարտավոր է պահպանել աշխատանքի նկարագրի պահանջները՝ լիովին պատասխանատվություն կրելով սանի առողջության, զարգացման համար:

Հետազոտության նպատակը: Սույն հետազոտության նպատակն է ուսումնասիրել նախադպրոցական մանկավարժական աշխատողի կողմից ուսումնադաստիարակչական աշխատանքի պլանավորումն ու իրականացման հիմնախնդիրները՝ նախադպրոցական կրթության պետական կրթական չափորոշիչի պահանջներին համապատասխան:

**ԳԼՈՒԽ 1. «Մանկավարժական աշխատողի
ուսումնադաստիարակչական աշխատանքի պլանավորումը՝
նախադպրոցական կրթության պետական կրթական չափորոշչի
պահանջներին համապատասխան»**

**1.1 Ուսումնական և դաստիարակչական խնդիրների իրականացումը
մանկապարտեզում՝ համապատասխան կրթության պետական
կրթական չափորոշչի պահանջներին**

Նախադպրոցական ուսումնական հաստատությունում կրթադաստիարակչական գործընթացի արդյունավետ իրականացման, նախադպրոցական կրթական չափորոշչային պահանջների բավարարման, պարապմունքների մեթոդական հազեցվածության ու մանկավարժական էթիկայի պահպանման համար պատասխանատու են բոլոր նախադպրոցական մանկավարժական աշխատողները: Նրանց գործառույթն է նաև երեխաների հետ կատարել զարգացնող և դաստիարակչական աշխատանք, ամենօրյա աշխատանքում հաշվի առնել սաների անհատական առանձնահատկությունները, նրբանկատություն և համբերություն ցուցաբերել նախադպրոցականների, նրանց ծնողների և գործընկերների հետ շփվելիս: Յուրաքանչյուր մանկավարժ պետք է կարողանա պայմաններ ստեղծել երեխաների լիարժեք զարգացման և կրթության համար: Նախադպրոցական մանկավարժների պաշտոնային պարտականությունները հստակ սահմանված են կրթության պետական կառավարման լիազորված մարմինի կողմից, և յուրաքանչյուր մանկավարժ պարտավոր է հաշվի նստել այդ պարտականությունների հետ: Այս կամ այն խմբի դաստիարակչը անմիջական պատասխանատվություն է կրում կոնկրետ ուսումնական պարապմունքի պլանավորման ու անցկացման համար: «Նախադպրոցական ուսումնական հաստատության դաստիարակչը՝ պլանավորում և իրականացնում է սաների ուսուցումն ու դաստիարակությունը, կենսագործունեությունը, նախադպրոցական կրթության պետական չափորոշիչներին, կրթական ծրագրերին համապատասխան, կատարում է ամենօրյա աշխատանք նրանց սոցիալ-հոգեբանական վերականգնման և հարմարունակության (ադապտացիայի) համար, սաների անհատական առանձնահատկությունների ուսումնասիրման և հոգեբանի

հանձնարարականի վրա պլանավորում և անցկացնում է նրանց հետ շտկողական, զարգացման աշխատանք, բժշկական աշխատողների հետ համատեղ ապահովում է սաների առողջության պահպանումը և ամրապնդումը, անցկացնում նրանց հոգեբանաֆիզիկական զարգացումը խթանող միջոցներ, պատասխանատու է նրանց կյանքի և առողջության համար, կազմակերպում է սաների օրվա ռեժիմը, օգնում է գեղագիտական, մարզական տարաբնույթ սեկցիաներում ուսուցման, ժամանցի կազմակերպմանը և լրացուցիչ կրթություն ստանալուն և այլն¹»։ Անչափ կարևոր է, որ նախադպրոցական մանկավարժները ունենան մարդկային բարձր որակներ, ինչը ենթադրում է հարգալից վերաբերմունք յուրաքանչյուր երեխայի նկատմամբ, մանկավարժական տակտի դրսևորում երեխաների հետ շփվելիս, հանդուրժողականություն և հավասարության սկզբունքի պահպանում։ Այստեղ առանցքային է նախադպրոցականի տարիքային առանձնահատկությունների հաշվի առնումը։ Դաստիարակն առաջին հերթին այն մարդն է, ով մշտապես երեխաների կողքին է՝ խմբում, զբոսանքի, ճաշի և քնի ժամանակ։ Ամեն բոլոր և վայրկյան նա պետք է մանրակրկիտ վերահսկի նրանց բարեկեցությունն ու անվտանգությունը, անշուշտ այս ամենով դաստիարակի պարտականությունները չեն սպառվում։ Նա երեխաների հետ վարում է զարգացման գործողություններ, կարդում և պատմում է նրանց հեքիաթները, վերահսկում է կարգուկանոնը և կարգապահությունը խմբում, ակտիվորեն մասնակցում է ցերեկույթների, հանդեսների կազմակերպմանը և անցկացմանը։ Դաստիարակը նաև ծրագրում և կազմակերպում է երեխաների համար խաղեր, ինքնուրույն գործունեություն և ժամանց։ Եվ որպեսզի դաստիարակը կարողանա հեշտ կառավարել սաներին, շատ կարևոր է, որ ուսումնական պարապմունքները պլանավորի ժամանակակից մեթոդներով, նորարարական տեխնոլոգիաներով։ Նախադպրոցականների հետ տարվող ուսուցման ու զարգացման

¹ <https://www.arlis.am/documentview.aspx?docid=67862> «ՀՀ կրթության և գիտության նախարարի հրամանը ՀՀ նախադպրոցական ուսումնական հաստատությունների ղեկավար եվ մանկավարժական կազմի տարիֆադրակավորման բնութագրերը հաստատելու մասին»

ոլորտները տարբեր են, այնուամենայնիվ, անկյունաքարային են հետևյալ հիմնական թեմաները՝

- Անձնային, սոցիալական, տնտեսական և էմոցիոնալ զարգացում
- Ստեղծագործական և գեղագիտական զարգացում
- Մաթեմատիկական իրազեկում
- Ֆիզիկական զարգացում, ֆիզիկական առողջություն
- Խաղ, ժամանց
- Թիմային աշխատանք
- Ինքնասպասարկման հմտություններ
- Հաղորդակցման հմտություններ, եկխոսելու, մենախոսելու կարողություն
- Գիտական մտածողություն
- Գրագիտություն

Ուսումնական պարապմունքների ժամանակ հարկավոր է երեխաներին չդնել կադապարների մեջ, թույլ տալ ինքնաարտահայտման, սեփական կարծիքն անկաշկանդ արտահայտելու: Նկարչության, երաժշտության, մաթեմատիկայի պարապմունքների ժամանակ ևս հարկավոր է խրախուսել երեխաների ինքնուրույն խոսքը, ստեղծագործականությունը, նախառեռնողականությունը, տրամաբանական մտածողությունը, քանի որ հենց նման կերպ կարելի է հիմք նախապատրաստել, որ նախադպրոցականը կարողանա սոցիալականացվել, դրսևորվել: Այս ամենը ճիշտ կազմակերպելու և իրականացնելու համար, հարկավոր է, որ մանկավարժաման աշատողները քաջածանոթ լինեն նախադպրոցական կրթության պետական կրթական չափորոշիչային պահանջներին, որը հանրակրթության պետական կրթական չափորոշիչի բաղկացուցիչ մաս կազմող նորմատիվ իրավական ակտ է, որը սահմանում է նախադպրոցական տարիքի երեխաների (ըստ տարիքային խմբերի) զարգացման կրթական ծրագրերի բովանդակությունը, նրանց ներկայացվող վերջնարդյունքները, ուսումնական բեռնվածության առավելագույն ծավալը, նախադպրոցական տարիքի երեխաների կրթության և զարգացման վերջնարդյունքի ապահովման հիմքերը²:

² <https://www.arlis.am/documentview.aspx?docid=152575> «Նախադպրոցական կրթության պետական կրթական չափորոշիչ»:

Նախադպրոցական կրթության համակարգը պետք է ուղղված լինի ոչ միայն գիտելիքներով հարուստ, մտավոր գործունեության ընդունակ երեխայի զարգացմանը, այլև նրա անձնային հիմնարար որակների և սոցիալական հմտությունների զարգացմանը: Նախադպրոցական տարիքն առաջին հերթին երեխայի անձնավորության կայացման կարևորագույն շրջանն է:

Այս տարիքում երեխայի անձի ձևավորման և զարգացման մեջ էական նշանակություն ունեն խոսքի և հաղորդակցության զարգացումը: Սրանք երեխայի զարգացման ամենակարևոր գրավականներն են, որոնք թույլ են տալիս կյանքը նոր ճանաչող անհատին լիարժեք շփուման մեջ մտնել շրջապատի հետ, հասակակիցների և մեծահասակների հետ համատեղ հետաքրքրություններ, կարողություններ, հմտություններ ձեռք բերել ու դրանք կիրառել: Հասարակության մեջ իր տեղը գտնելու համար երեխան պետք է արդյունավետ հաղորդակցվել սովորի: Խոսել սովորելով՝ երեխան նախ շփվում է ծնողների, այնուհետև նաև այլ մարդկանց հետ, սովորում է հաղորդակցվել համատեղ գործունեության ընթացքում: Այդ համատեղ գործունեությունը կարող է լինել խաղ, ուսում, իր ուժերի չափով աշխատանք: Այդ ամենի ընթացքում երեխան յուրացնում է իր միջավայրի սոցիալական փորձը, հասկանում է, թե ինչը ինչպես է արվում, սովորում է վարքի ու գործունեության նորմերն ու կանոնները, այսինքն՝ հասկանում է, թե ինչ կարելի է անել, իսկ ինչ՝ ոչ, ում հետ ինչպես կարելի է վարվել, որտեղ իրեն ինչպես պիտի պահի և այլն: Սոցիալականացումը երեխայի կողմից շրջապատի սոցիալական նորմերի յուրացման գործընթացն է: Ուստի այս պարագայում նույնպես կարևոր է դաստիարակի կողմից նպատակային և արդյունավետ պլանավորված քայլերը: Խոսքի զարգացման խնդիրների մեջ իր առանձնահատուկ տեղն ունի գեղարվեստական խոսքի հետ երեխայի ծանոթացումը՝ որպես երեխայի խոսքի հարստացման աղբյուրի: Գեղարվեստական դաստիարակությունը նպաստում է նախադպրոցականի հուզական ոլորտի զարգացմանն ու զգայականի փորձի հարստացմանը, իմացական գործընթացի ակտիվացմանը: Այս պարագայում տեղին է նախադպրոցականի համար շատ ընթերցել, թույլ տալ, որ վերջինս ակտիվ մեկնաբանի հեքիաթը, առակը, պատմությունն ու բանաստեղծությունը: Այսպես զարգանում է նախադպրոցականի ակտիվ խոսքը: «Ակտիվ խոսքի կարողությունները պայմանավորված են աստիճանաբար հարստացող

պասիվ բառապաշարով, որը զգալի հզոր է ակտիվից: Խոսքի ձևավորումը վաղ տարիքում ընթանում է հետևյալ հաջորդականությամբ. Ընկալվում և յուրացվում է բառի իմաստային նշանակությունը, այդ բառերն իրենց տեղն են գտնում երեխայի պասիվ բառապաշարում, որից հետո դրանք ակտիվանում են»:³ Շատ նախադարձականների մոտ խոսքը անվստահ է, հաճախ ոչ ամբողջական ու մեխանիկական, ուստի և մանկավարժն իր հնարներով ու մի շարք մեթոդական գործիքներով կարող է խթանել կապակցված խոսքի բնականոն զարգացմանը: Աներկբա է, որ այս փուլում երեխան ունի այդ օգնության կարիքը: Լեզվի միջոցով է, որ երեխան բնության ու հասարակության մասին ստանում է այն տեղեկություններն ու գիտելիքները, որոնք անհրաժեշտ են բնության ու հասարակության մեջ ապրելու, աշխատելու և պայքարելու համար: Երեխայի մայրենի լեզվի ուսուցման և խոսքի զարգացման հիմնական նպատակներից է նաև շրջապատի հետ խոսքային հաղորդակցման ունակությունների ձեռքբերումն ու բանավոր խոսքի զարգացումը: Խոսքի զարգացման հիմնական խնդիրներից են ճիշտ արտահայտվելու կարողությունը, բանավոր խոսքի հարուստ բովանդակությունը⁴: Նախադարձականի մոտ կապակցված խոսք և հաղորդակցվելու կարողություն ձևավորելու կարևորությունը սահմանված է նաև նախադարձական կրթության պետական չափորոշորով, ուստի և դաստիարակը պետք է մեծ ուշադրություն դարձնի սաների լեզվական և հաղորդակցական կարողունակության զարգացմանը, որի դեպքում երեխան տիրապետում է գրական հայերենին, հաղորդակցվում տարբեր իրավիճակներում և միջավայրերում, դրսևորում խոսքային և ոչ խոսքային ակտիվություն՝ մասնակցություն ունենալով հասարակական կյանքին: Ընդունակ է ճանաչել բանավոր ներկայացվող երևույթները, ըմբռնել, նկարագրել, մեկնաբանել դրանք, ներկայացնել բացատրություններ: Երեխան ունակ է կողմնորոշվել լեզվական միավորներում՝ հնչյուն, բառ, նախադասություն, ունի տարրական պատկերացումներ վանկի, հնչյունի և տառի մասին, ինքնուրույն ձևակերպում է սեփական մտքերը՝ ազատ և կապակցված արտահայտելով կարծիք, վերաբերմունք որևէ երևույթի մասին: Այլ

³ Ա. Ա. Մարության, Ա. Մ. Դավլաբյան «Նախադարձական մանկավարժություն», էջ 33:

⁴ Ն. Մկրտչյան, «Նախադարձական տարիքի երեխայի խոսքի զարգացման մեթոդիկա», Երևան 2019, էջ 6:

մարդկանց հետ հաղորդակցության մեջ պատկերացնում է տեղեկատվական տեխնոլոգիաների դերը և մեծահասակների օգնությամբ կիրառում դրանք⁵:

Այսպիսով, կարող ենք արձանագրել, որ նախադպրոցականի արդյունավետ կրթությունն ու զարգացումը մանկապարտեզում մեծապես կախված է մանկավարժական բոլոր աշխատողների մարդկային, մասնագիտական որակներից, նաև իրենց գործառույթներն ու պարտավորությունն իմանալուց:

1.2 Նախադպրոցական կրթության պետական կրթական չափորոշչային ոլորտներն ու կարողունակությունները

Նախադպրոցական կրթության պետական կրթական չափորոշչի հիմքում նախադպրոցականների կարողունակությունների վրա հիմնված մոտեցումներն են, որոնք ներառում են ուսումնադաստիարակչական հիմնական բնագավառները, կրթական ծրագրի բաղադրիչները և դրանց սահմանման մանկավարժահոգեբանական սկզբունքները: Չափորոշչում հաստակ ամրագրված են ուսումնական պարապմունքների, դրանց բովանդակության, ծանրաբեռնվածության, երեխաների հետ տարվող աշխատանքների, մշտադիտարկումների ու կարիքների գնահատման երեխաների մասին դրույթներ: «Չափորոշիչը հանդիսանում է երեխայակենտրոն կրթության հիմքը. հնարավորություն է ընձեռում արձագանքելու երեխաների կարիքներին և հետաքրքրություններին, հարգելու յուրաքանչյուր երեխայի անձը, խթանելու համատեղ ուսումնառության գործընթացը»⁶: Նախադպրոցական կրթությունը երեխայի իմացական ոլորտը զարգացնելու գործառույթից զատ պետք է զբաղվի նաև վերջինիս մոտ առանցքային կարողունակությունների ձևավորմամբ: Նախադպրոցական կրթության պետական կրթական չափորոշչում հստակ սահմանված են **նախադպրոցական տարիքի երեխաների ակնկալվող կարողունակությունները**: «Կարողունակությունները նախադպրոցական տարիքի երեխաների կողմից ուսումնառության և դաստիարակության գործընթացում ձեռք

⁵ <https://www.arlis.am/documentview.aspx?docid=152575> «Նախադպրոցական կրթության պետական կրթական չափորոշիչ»:

⁶ <https://www.arlis.am/documentview.aspx?docid=152575> «Նախադպրոցական կրթության պետական կրթական չափորոշիչ»:

բերված գիտելիքի, հմտությունների, արժեքների և դիրքորոշումների հիման վրա ըստ իրավիճակի արդյունավետ ու պատշաճ արձագանքելու ձևեր են: Նախադպրոցական տարիքի երեխաների կարողունակությունները ձևավորվում են ուսուցման և դաստիարակության կազմակերպման միջոցով»⁷: ախադպրոցական կրթության կարողունակություններն են՝

- 1) լեզվական և հաղորդակցական կարողունակություն
- 2) ճանաչողական և մոտիվացիոն կարողունակություն
- 3) ինքնաճանաչողական և սոցիալական կարողունակություն
- 4) ժողովրդավարական և քաղաքացիական կարողունակություն
- 5) թվային և մեդիա կարողունակություն
- 6) մշակութային կարողունակություն
- 7) մաթեմատիկական և տեխնիկական կարողունակություն
- 8) տնտեսական կարողունակություն
- 9) ֆիզիկական կուլտուրայի կարողունակություն:

Ըստ էության այս կարողունակություններն ունեն ոլորտային ուղղվածություն, սակայն հարկ է նկատել, որ ուսուցման ու զարգացման գործընթացում դրանք մեկ ամբողջություն են, քանի որ մեկը լրացնում է մյուսին, դառնում շարունակողն ու ամբողջացնողը: Լեզվական և հաղորդակցական կարողունակության ձևավորմամբ խթանվում է նախադպրոցականի կապակցված խոսքը, երկխոսել և մենախոսելու կարողությունը, ինչն էլ սոցիալականացման հենքն է: Ստացվում է, որ այս կարողունակության ձևավորմամբ խթանվում է նայն մյուս կարողունակությունների ձևավորումը: Նախադպրոցականի համար սահմանված կրթական ու զարգացման ոլորտներից բացի չափորոշչում ամրագրված են դրանցից ակնկալվող երեխաների զարգացման և կրթական վերջնարդյունքները՝ ըստ նախադպրոցական տարիքի փուլերի: Նախադպրոցական կրթության բովանդակությունն իրենից ներկայացնում է նախադպրոցականների տարիքային առանձնահատկությունների համապատասխան զարգացման և կրթական ընդհանուր նպատակներից բխող գիտելիքների, կարողությունների, հմտությունների նաև արժեքային համակարգի ձևավորում:

⁷ Նույն տեղում:

«Նախադպրոցական տարիքի երեխաների կրթության բովանդակությունը հիմնականում ներառում է զարգացման հետևյալ ոլորտները՝

- 1) շարժողական ոլորտ.
- 2) խոսքի և հաղորդակցական ոլորտ.
- 3) հուզական, սոցիալ-անձնային ոլորտ.
- 4) իմացական ոլորտ.
- 5) ինքնասպասարկման, անվտանգության, առողջ ապրելակերպի ոլորտ»⁸:

Այսպիսով, կարող ենք արձանագրել, որ յուրաքանչյուր ուսումնական պարապմունքի պլանավորման հենքը չափորոշիչն է: Դրանում ամրագրված դրույթներն ու սկզբունքները պարտադիր են նախադպրոցական կրթության պլանավորման համար: Յուրաքանչյուր ուսումնական պարապմունքի, նպատակային էքսկուրսիայի կամ տոնակատարության նպատակը պետք է բխի նախադպրոցական տարիքի երեխաների կրթության բովանդակությունից, վերջինների տարիքային առանձնահատկություններով պայմանավորված վերջնարդյունքներն ունենալու ակնկալիքով: Կրթության ու զարգացման ընթացքը պետք է լինի երեխայակենտրոն, հաշվի առնվեն նրանց հետ տարվող անհատակողմներեշիչ աշխատանքների ու մշտադիտարկումների արդյունքները: Երեխաները պետք է բնականոն ինտեգրվոն սոցիալական միջավայրին, ունենան տարիքային առանձնահատկություններով պայմանավորված կապակցված, ֆիզիկական պատրաստվածություն, իմանան ու ճանաչեն ազգային ավանդույթներն ու իրազեկ լինեն համամարդկային արժեքներին, ունենան տրամաբանական ու ստեղծագործական մտածողություն:

Այս ամենն ապահովելու համար նախադպրոցական մանկավարժական աշխատողները պետք է կիրառեն ժամանակակից մեթոդամանյավարժական մոտեցումներ, ունենան մասնագիտական աճ, ինքնակրթվեն և արդյունավետ համագործակցեն միմյանց հետ:

1.3 Ուսումնական գործընթացի պլանավորման անհրաժեշտությունը նախադպրոցական ուսումնական հաստատությունում

⁸ <https://www.arlis.am/documentview.aspx?docid=152575> «Նախադպրոցական կրթության պետական կրթական չափորոշիչ»:

Նախադպրոցական ուսումնական հաստատությունում ուսուցման ու զարգացման գործընթացի պլանավորումն անչափ կարևոր նախապայման է: Մա առաջին հերթին հստակ նախանշում է նպատակների, խնդիրների և ակնկալվող վերջնարդյունքների, պարապմունքին կիրառվող մեթոդամանկավարժական մոտեցումները, դիդակտիկ ու գննական պարագաները և այլ հարցեր: Այսպես նախադպրոցական մանկավարժի աշխատանքը դառնում է պլանավորված, կանոնակարգված ու կանխատեսելի: Ուսումնական գործընթացի պլանավորումը նաև բարձրացնում է մանկավարժի մասնագիտական որակները, թույլ տալիս, որ վերջինս փնտրի ու գտնի ուսուցման բովանդակությանը համապատասխանող խթանիչ միջոցներ, պարապմունքը հետաքրքիր ու չկրկնվող անցկացնելու ձևեր:

Նախադպրոցական ուսումնական հաստատության մանկավարժը, ուսումնական պարապմունքը պլանավորելիս, հիմք է ընդունում նախադպրոցական կրթական չափորոշչաին ոլորտները, կրթության բովանդակությունը և պահանջվող կարողունակությունները: Առավել ծավալային պլանավորում են պահանջում հանդեսները, նպատակային էքսկուրսիաները, որոնց ընթացքում նույնպես ապահովվում է նախադպրոցականների կրթության ու զարգացման գործընթացը:

Որևէ պարագայում դաստիարակը չպետք է անպատրաստ մտնի խմբասենյակ: Ուսումնական պարապմունքի պլանավորումը նախադպրոցական մանկավարժական աշխատողից պահանջում է ոլորտային ուսումնասիրություններ, ՏՀՏ ստեղծելու և կիրառելու կարողություն, գործընկերների հետ համագործակցելու ունակություն:

Նախադպրոցական կրթության մեջ կարևոր բաղադրիչ է նաև ինտեգրված ուսուցումը: Այս պարագայում ուսումնական պարապմունքը պլանավորվում է մի քանի մանկավարժների կողմից, մեկ պարապմունքի շրջանակներում իրականացվում է բազմաբաղադրիչ մոտեցում: Ինտեգրված ուսումնական պարապմունքները նպաստում են սաների համակողմանի զարգացմանը, խթանում գործնական կարողություններին, զարգացնում պատկերավոր մտածողությունը:

Իր աշխատանքը պլանավորելիս դաստիարակը պետք է կարողանա արդյունավետ փոխգործակցել մյուս մանկավարժական աշխատողների՝ երաժշտության մանկավարժի, պարուսույցի, հատուկ մանկավարժի, հոգեբանի,

սոցիալական մանկավարժի հետ: Բազմամասնագիտական թիմի սերտ համագործակցության կարիքը լինում է կրթության առանձնահատուկ պայմանների կարիք ունեցող սաների առկայության պարագայում: Այս բազմամասնագիտական թիմն այդ պարագայում համագործակցում է, աշխատում ԱՌԻՊ-ի կազմման և այլ հրատապ հարցերի շուրջ: Այս համատեքստում կարևոր է, որ մանկավարժական կոլեկտիվում տիրի բարոյահոգեբանական կայուն մթնոլորտ, հաստատության մեթոդիստի կողմից կատարված նկատառումները, դիտողություններն ընդունվեն՝ որպես աշխատանքային բնականոն գործընթաց: Իհարկե, մանկապարտեզում սաների կրթադաստիարակչական գործընթացի անմիջական ու կենտրոնական սուբյեկտը դաստիարակն է, ով իր աշխատելառճով կարող է բարձրացնել կրթադաստիարակչական գործընթացի արդյունավետությունը:

Այսպիսով, ուսուցման ու զարգացման գործընթացի արդյունավետությունը մեծապես կախված է մանկավարժների մասնագիտական որակներից, դրանք զարգացնելու, նոր որակի բերելու մղումներից, ուսումնական պարապմունքի պլանավորման ու նախագծման ընթացքում նրաց ջանքերից:

ԳԼՈՒԽ 2 ԳՈՐԾՆԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔ

Դաստիարակի մանկավարժական աշխատանքի մեկշաբաթյա պլանավորում

Թեման՝ «Ընտանի կենդանիներ»

Նպատակը՝

- Հարստացնել ընտանի կենդանիների վերաբերյալ երեխաների գիտելիքները:
- Զարգացնել կապակցված խոսքը բառերը նախադասության մեջ դեմքով, թվով, ժամանակով ճիշտ համաձայնացնելով արտահայտել միտքը:
- Հարստացնել սաների բառային պաշարը՝ կիրառելով խաղային տեխնոլոգիաներ, դերախաղ
- Խթանել սաների պատմելու կարողությունը, զարգացնել ստեղծագործական, քննադատական մտածողությունը,
- Զարգացնել սաների երաժշտական ունակությունները, նկարելու հմտությունները, մանր մոտորիկան,
- Խրախուսել ինքնուրույնությունը, նախաձեռնականությունը:
- Ժամանակ հատկացնել խմբային խաղերին, ժամանցին ու ֆիզկուլտդարձարներին:
- Նպաստել սաների սոցիալականացմանը:
- Խթանել հաղորդակցական ունակությունները, կարծիք, տեսակետ հայտնելու կարողությունը:

Մեկշաբաթյան պլանավորման խնդիրները՝

- Կիրառել ժամանակակից մեթոդական հնարներ, խաղային տեխնոլոգիաներ, ՏՏՏ բաղադրիչ:
- Զբոսնել երեխաների հետ, կատարել ֆիզիկական վարժություններ
- Կիրառել զննական պարագաներ, դիդակտիկ միջոցներ, թեմատիկ խաղալիքներ:

Թեմանի ուսումնասիրության վերջնարդյունքը՝

Կազմակերպել ցուցադրական պարապմունք, որը կկրի ինտեգրված բնույթ՝ ներառելով հետևյալ բաղադրիչները՝

- Երգ
- Պար
- Ասմունք
- Բեմադրություն
- Նկարչություն
- Ապլիկացիա

Ակնկալվող վերջնարդյունքներ՝

Ակնկալվում է սաների մեջ զարգացնել հետևյալ կարողունակությունները՝

- Ճանաչի ընտանի կենդանիներին, դրանց օգտակարությունն ու նշանակությունը
- ներկայացնի իր և ընկերների աշխատանքը
- պատմի նկարի բովանդակությունը
- նկարելիս կիրառի տարբեր գույներ
- արտասանի բանաստեղծությունը համապատասխան առոգանությամբ

ԵԶՐԱԿԱՑՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

Այսպիսով, կարող ենք արձանագրել, որ նախադպրոցական ուսումնական հաստատության ուսումնադաստիարակչական գործընթացն արդյունավետ կազմակերպելու համար հարկավոր է, որ մանկավարժական աշխատողը մանրակրկիտ պլանավորի իր աշխատանքը: Եթե նպատակ է դրվում սաների մեջ ձևավորել մի շարք առաջնային կարողունակություններ, որոնք սահմանված են կրթական չափորոշիչներով, ապա հարկ է, որ վերջինս դիմի ուսուցման նորարարական տեխնոլոգիաներին, քանի որ դրանք նպաստում են, որ սաները լինեն ավելի նախաձեռնող և ինքնուրույն:

Ղաստիարակի և երեխայի շփման մակարդակը, երեխայի վիճակն իմանալը նույնպես խիստ կարևոր է: Ուստի դաստիարակը պետք է կիրառի նաև անհատակողմնորոշիչ գործիքներ, փորձի բավարարել սաների անհատական կարիքները:

Բարոյահոգեբանական կայուն մթնոլորտը մանկապարտեզում նույնպես անկյունաքարային է, որը թույլ կտա սաներին սոցիալականացվել: Զբոսանքի, խաղի կամ ուսումնական պարապունքների ժամանակ հարկավոր է անդադար զրուցել սաների հետ, պարզաբանել այս կամ այն երևույթի մասին նրան հուզող հարցերը: Այսպիսով, դաստիարակը հիմք է նախապատրաստում, որ առաջիկայում նախադպրոցականն ունենա առաջընթաց ու կարողանա ձևավորել կապակցված խոսք, լինի ավելի ինքնուրույն ու կազմակերպված: Վերահաստատենք մեր այն պնդումը, որ ժամանակի կրթական մարտահրավերներով պայմանավորված՝ մեծ դեր ունի նախադպրոցական մանկավարժների ինքնակրթվելու, նորարարություններն ու կրթական ժամանակակից մոդելներն ուսումնասիրելու ցանկությունը:

ՕԳՏԱԳՈՐԾՎԱԾ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՑԱՆԿ

1. <https://www.arlis.am/documentview.aspx?docid=67862> «ՀՀ կրթության և գիտության նախարարի հրամանը ՀՀ նախադպրոցական ուսումնական հաստատությունների ղեկավար եվ մանկավարժական կազմի տարիֆատրակավորման բնութագրերը հաստատելու մասին»
2. <https://www.arlis.am/documentview.aspx?docid=152575> «Նախադպրոցական կրթության պետական կրթական չափորոշիչ:
3. Ա. Ա. Մարության, Ա. Մ. Դալլաքյան «Նախադպրոցական մանկավարժություն»:
4. Ն. Մկրտչյան, «Նախադպրոցական տարիքի երեխայի խոսքի զարգացման մեթոդիկա», Երևան 2019: